

DE PROVINCIE EN HET RELIGIEUZE ERFGOED

Aan de Hinthamerstraat in 's-Hertogenbosch is de problematiek van behoud en herbestemming van kerken haast voelbaar aanwezig. Daar staan de oude en nieuwe Sint-Jacobskerk naast elkaar. De oude kerk uit de vijftiende eeuw bleef bewaard, werd kazerne, vervolgens museum en huisvest nu de medewerkers van archeologie en bouwhistorie. De nieuwe Sint-Jacob van de architecten Cuypers en Stuyt uit 1906 wordt binnenkort heropend als Jeroen Boschcentrum. Even verder staat de middeleeuwse Antoniuskapel waarvan alleen de gevel bewaard bleef in een zorgcentrum. Op het platteland vinden we torenrestanten in Bladel, Oostelbeers en Stiphout en een ruïnekerk in Dongen. Al die gebouwen zijn in de loop der tijd veranderd, maar ze verrijken nog steeds het beeld van stad en land en geven er een historische dimensie aan.

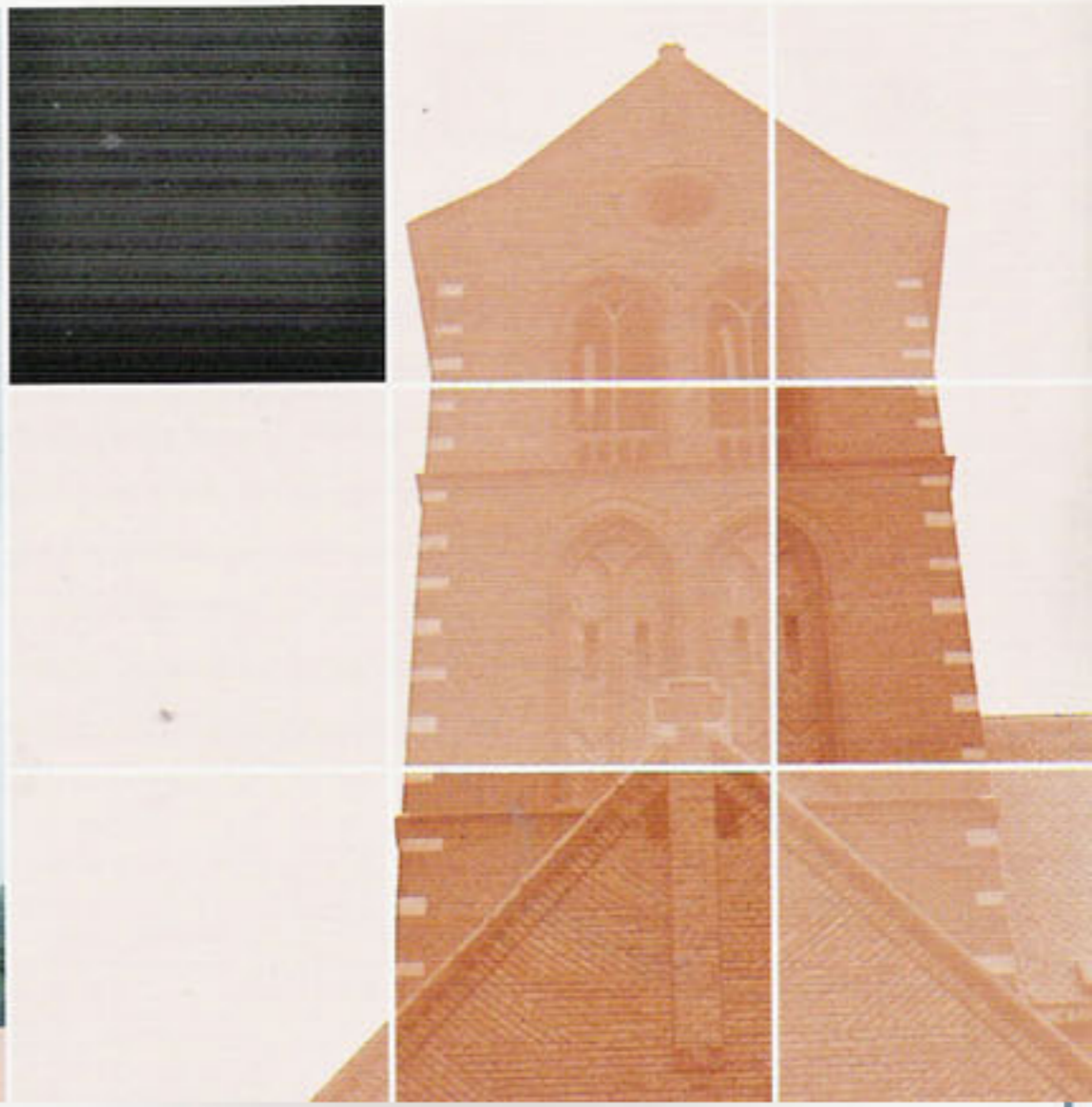
Eens domineerden kerktorens, schoorstenen en boerderijen het Brabantse land. Veel van die gebouwen zijn in de afgelopen jaren verdwenen. Fabrieksschoorstenen zijn langzamerhand zeldzamer geworden dan torens. Want ondanks de schade van de Tweede Wereldoorlog en de grootscheepse afbraak van de jaren zestig heeft bijna elke Brabantse plaats nog wel een kerktoren behouden. Het behoud daarvan is niet meer vanzelfsprekend. Het kerkbezoek loopt terug, vele kerkgebouwen zullen hun functie verliezen.

Emoties

Het debat over behoud en herbestemming of afbraak van kerkgebouwen is omgeven met veel emoties. Bisdommen beschuldigen gemeenten dat ze alles willen bewaren.

actiegroepen zijn het niet eens met een bisdom dat alle leegkomende kerken wil laten slopen uit vrees voor onwaardige bestemmingen. Een dergelijke krampachtige houding bestond vroeger niet. Bestaande gebouwen slopen was een kostbare zaak, daarom werden muren en daken zoveel mogelijk opnieuw gebruikt. Zo werden kerken pakhuis of kazerne en keerden kerkmuren terug in schuren of woonhuizen.

Oude schilderijen en prenten tonen kerken als wandelpoelen, waar mensen elkaar ontmoetten en hun huisdieren vrij rondscharrelden. Zo hadden die grootscheepse overdekte ruimten niet alleen een religieuze functie, maar ze speelden ook een rol in de vorming van hechte gemeenschappen.

52

> Oisterwijk

Toekomstgericht met een open geest

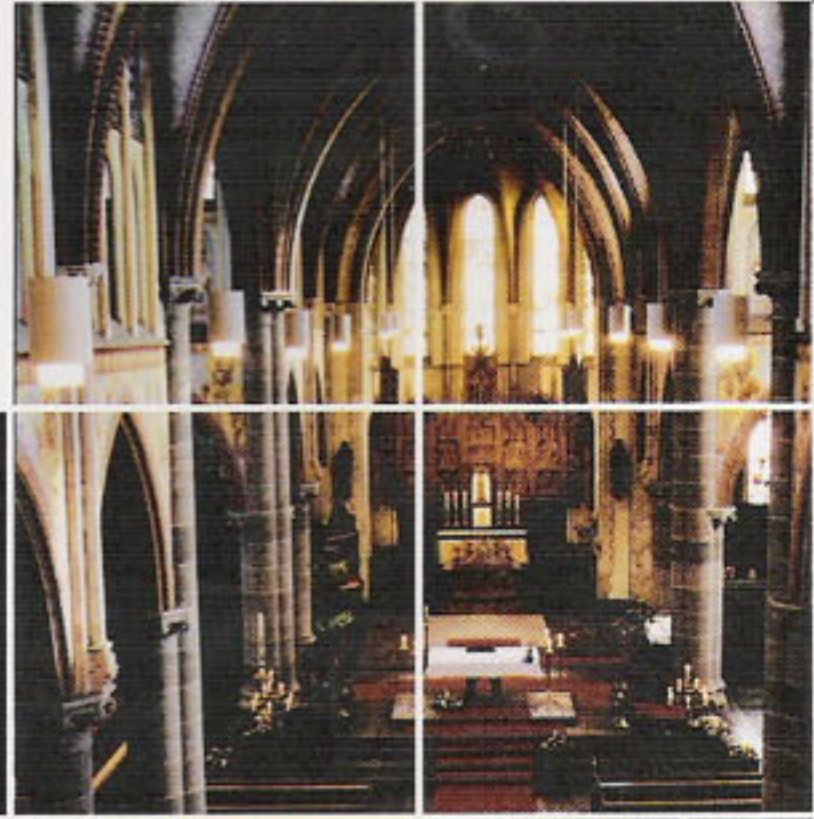
Momenteel hebben we een goed overzicht van ons kerkelijk erfgoed. Op de provinciale cultuurhistorische waardenkaart staan nagenoeg alle als Rijksmonument beschermde kerken. Tevens staan er vele gemeentelijke monumenten op met een selectie van de meest waardevolle naoorlogse Wederopbouwkerken. Voor het behoud van al die kerken moeten we ons inzetten. Geen energie verliezen met spiegelgevechten, maar met een positieve grondhouding kijken naar de toekomst. Als gebouwen leegkomen moeten we de mogelijkheden voor nieuwe en respectvolle bestemmingen onderzoeken met een open geest. Soms moeten we ook bereid zijn een gebouw geheel of gedeeltelijk prijs te geven.

Zo is de Buxtelse Maria Reginakerk op de toren na gesloopt, maar kon de Bredase Annakerk op een verantwoorde manier in een kantoorgebouw veranderd worden.

In Bergen op Zoom is De Maagdkerk omgebouwd tot een fraaie schouwburg met behoud van schilderijen en glasramen. In Tilburg is de Hasseltsekerk herbestemd tot wijkcentrum. Als provincie willen wij de instandhouding van gemeentelijk beschermde kerken en herbestemde kerken met subsidie ondersteunen. Daarvoor is per jaar voor 10 projecten elk € 50.000 beschikbaar. Soms kan een gebouw via een mottenballenproject tijdelijk in stand

gehouden worden in afwachting van betere tijden. Daarnaast is er geld voor voorbeeldprojecten voor instandhouding en herbestemming. We zoeken oplossingen met ruimtelijke en stedenbouwkundige kwaliteit. Afbraak is de laatste oplossing en meestal een zwakgebod. Veel creativiteit kan opbloeien uit samenwerking van alle partijen, bisdommen, eigenaren, gemeenten en de instellingen van het monumentenveld.

W.C. Luijendijk
Gedeputeerde van cultuur

> Cuijk
> Martinuskerk

53